
Сравнението в речта на спортните журналисти¹

Виктор Минчев

Независим изследовател
имейл: viktorminchev@abv.bg

Сравнението е фигура на речта, стилистично средство за директно съпоставяне на различни обекти и привидно несвързани категории. Съпоставя се един предмет, лице, картина, явление с друг; прието е да се сравнява непознатото с познато, далечното с близкото, абстрактното с конкретното и т. н. Сравнението се реализира в две части. В първата обикновено се съобщава това, което ще се онагледява, а във втората – това, което е познато и ще се използва за онагледяване. Двете части се свързват с думите „като“, „като че“, „сякаш“, „също така“, „подобно“, „тъй както“, „прилично на“, „наподобяващо“ и други. От сравнението се е появила метафората.

Сравнението е фигура на тавтологията и е „похват, който се използва за частично уподобяване на два обекта от действителността, които се отнасят към различни класове“ (Ефимова 2014: 204).

Причини за използването на сравнения в отразяването на спортни събития

Спортът и спортните събития са динамични и интересни процеси. Тъй като почти винаги тяхното отразяване става в реално време и „на живо“ в електронните медии, спортните журналисти се стараят да бъдат атрактивни, за да привлекат вниманието на зрителите/слушателите си. Чрез сравненията спортните коментатори постигат образност, ирония и хумор. Предизвикват емоции, обикновено актуализират стереотипи. Целта е да се достигне по-близо до аудиторията – да бъде разсмяна, накарана да се замисли или изобщо провокирана по определен начин. Някои от известните български

¹ Текстът на материала е част от курсова работа, подготвена в рамките на дисциплината „Медиян език и стил“ с преподавател доц. д.н. Андреана Ефимова в магистърската програма „Спортна журналистика“ (2017/2018) при ФЖМК, СУ „Св. Климент Охридски“.

спортни журналисти като Георги Попвасилев от „БТВ Медиа Груп“ и Иво Иванов обожават сравненията и ги използват непрекъснато в коментарите и анализите си. От техните коментари е ексцерпирана по-голямата част от примерите в настоящия текст.

Видове сравнения, използвани от спортните журналисти

Сравнения с поведението и характеристиките на животни

По време на спортни събития се споменават всякакви представители на фауната – котки, кучета, лъвове, газели, оси и други. Търсеният ефект може да бъде както израд на възхищение и похвала, така и ирония или пък внасяне на шеговита нотка в коментара. Качествата, уменията или пък слабостите на определени животни (сила, борбеност, неповратливост, ловкост, агресивност) се прехвърлят върху спортистите и техните изпълнения и изяви.

*Тайсън се движеше по ринга **като осакатена костенурка**, сипейки поредица от остри удари с нос и челюст право в ръкавиците на Люис*

(Статия на Иво Иванов за сайта „Спортал“, 05.09.2009 г.)

*Джордан бе с 5 см по-висок и с класическо стройно баскетболно тяло, което се носеше меко **като котка** по игрището*

(Иво Иванов, „Кривата на щастието“)

*И така дойде мачът му с Бенямин Бекер и завесата най-после се спусна. Въпреки че бе вдървен от болка в гърба, Агаси се бори **като лъв** и ни дари с един последен красив и оспорван двубой*

(Статия на Иво Иванов за вестник „7 дни спорт“, 06.09.2006 г.)

*Агаси обаче пренаписа историята на играта, отричайки всички възможни възрастови стереотипи, състезавайки се **като звяр** дълго*

след 30-ия рожден ден и отнасяйки като ураган тенисисти, които са редили блокчета, когато той е печелил първите си турнири

(Статия на Иво Иванов за „7 дни спорт“, 06.09.2006 г.)

Защо ли един от най-великите и дисциплинирани футболисти на нашето време реши да нападне Марко Матераци **като разгонен хималайски муфлон?**

(Иво Иванов в „7 дни спорт“, 12.07.2006 г. – за атаката с глава на Зидан срещу Матераци по време на финала от Световното първенство по футбол между Италия и Франция)

Не по-малко изумително бе и изпълнението срещу Лос Анджелис миналата година: Фреди нахълта **като оса** в наказателното поле

(Статия на Иво Иванов в „7 дни спорт“, 07.12. 2005 г. – за американския футболист Фреди Аду)

Като малки патенца след майка си се връткаха защитниците на Сампдория

(Коментар по РИНГ ТВ на мача Наполи – Сампдория, 23.12.2017г.)

За никого не бе тайна, че Мануте не можеше да играе баскетбол. Координацията му бе плачевна, по терена се движеше **като ранен жираф** на пет гроздови, а стрелбата му бе една трагикомедия от грешки

(Иво Иванов, „Кривата на щастието“ – за баскетболиста Мануте Бол)

Преди време бях изумен, когато видях младия Уилт в акция благодарение на видео архивите на Канзас Юнивърсити. Гъвкав и елегантен **като газела**, 216-сантиметровият исполин движеше бързата атака с умението на гард

(Иво Иванов, <http://ivo.ucoz.com/> – за легендата на баскетбола Уилт Чембърлейн)

Дамаркъс Бийзли днес е **като освирепяла черна пантера** на игрището! Толкова е убедителен, че около стадиона сигурно се навъртат браконieri

(Иво Иванов, „Култови бисери на българските спорни журналисти“, <http://funsports.poveche.info:880/2015/12/05>)

„Тони Паркър е безобразно бърз. Тича **като разгонен заек на литър еспресо**“

(Иво Иванов, „Култови бисери на българските спорни журналисти“, <http://funsports.poveche.info:880/2015/12/05> – за баскетболиста Тони Паркър)

„Ето го и Клозе. Клозе пък често се мотае из противниковата отбрана **като безпризорен пес** из панелките на комплекса „Дружба“

(Георги Попвасилев за нападателя на Лацио Мирослав Клозе)

Сравнения с популярни имена на личности и обекти, станали нарицателни

Спортните журналисти обичат да правят сравнения с популярни личности и обекти, които са станали нарицателни за определени качества, характеристики, недостатъци. Чрез тях описаната ситуация става по-атрактивна за аудиторията. Използваните имена са популярни. Например името на съветския войник Александър Матросов, закрил с тялото си немската амбразура по време на Втората световна война, става символ на героизъм и жертвоготовност. Друг такъв пример е италианецът Силвио Пиола. Той се превръща в символ на световния футбол с неговия известен „удар над главата“ – „задна ножица“ (наречен „ала Пиола“, в стил Пиола). Често срещани са и сравнения с известни обекти – сгради, природни картини, забележителности.

Нападателят на Интер вкара красив гол „ала Пиола“

(Коментар по Ринг ТВ)

Треньорът на Левски Станимир Стоилов се хвърли на амбразурата и като истински Матросов защити своите футболисти

(в. „Стандарт“, 15.09.2007г.)

На този етап играта му е като носа на Майкъл Джексън – скъпа, но въпреки това нестабилна

(Иво Иванов, статия за „7 дни спорт“, 07.12. 2005 г. – за изявите на американския футболист Фреди Аду)

Аз ако съм на негово място, всеки път, преди да скоча към коша, за всеки случай ще махам с ръка за сбогом. Като Юрий Гагарин, преди да излети с „Восток 1“ към необятния Космос

(Иво Иванов, „Кривата на щастието“ – за невероятния отскок на баскетболиста Винс Картер)

Наказателното поле на Ливърпул е задръстено като „Цариградско“ в осем сутринта

(Алекси Сокачев коментира мач на Ливърпул по БТВ)

Сравнения при портретуване

При описателните сравнения се описват физическите характеристики на състезатели, треньори, президенти. Прическите им, косата, частите от тялото, теглото им и външният им вид често стават обект на сравнения от страна на спортните журналисти и коментатори – доколкото в наратива на спортния коментар се включват и портрети на героите спортисти.

Треньорът на домакините. Така **остриган като муле** притежава внушението на цивилен в момента огнеборец от селищна противопожарна служба, дошъл на дежурство след празниците

(Георги Попвасилев за треньора на Емполи Маурицио Сари)

Мануте бе гротескна и нереална картина, защото по тялото му имаше по-малко месо, отколкото във вегетариански ресторант. Най-изумителни бяха безкрайните му, **тънки като спагети крайници**. Краката придвижваха тялото с вдървени, гигантски **крачки като кокили**, а с ръцете си сигурно би могъл да прегърне сградата на Софийския университет

(Иво Иванов, „Кривата на щастието“ – за баскетболиста Мануте Бол)

Веждите му са като два хапещи се кралски пудела, а останалата част от лицето му е погълната от грандиозен фонтан от гъста къдрава брада бинладенка. В южната ѝ част **като мокра цвърчаща наденица подскача огромна долна уста** в безплодните си опити да избяга от двата лакомни кратера на масивния му сплескан нос

(Иво Иванов, „Кривата на щастието“- за ММА боеца Кимбо Слайс)

Бенитес. **Прилича на бъчва с костюм** с очила на пчела майка

(Георги Попвасилев за треньора на Наполи Рафаел „Рафа“ Бенитес)

Очите му са безцветни като стар дъждобран понякога на Рафа Бенитес

(Георги Попвасилев за Рафаел Бенитес)

А ето го и Земан. **Носът му стърчи малко като тръстика в блато** и има поглед на набожен бобър, но казах ви, играта му е ясна и сигурно е намислил нещо

(Георги Попвасилев за треньора на Каляри Зденек Земан)

„Политически некоректни“ сравнения

В тези сравнения властват определени стереотипи и клишета, наложили се в езика и обществото ни. На определени групи от хора или на цели националности се придават качества или недостатъци, за които се приема, че са всеизвестни. Такива стереотипи и клишета са например, че мутрите и фолкпевиците не се славят с висок интелект, че фолкпевиците обичат връзки с футболисти, че севернокорейската преса не е обективна, че българските политически избори доста често са сравнявани с цирк. В днешната реалност някои от тези сравнения често са на ръба на т.нар. политическа коректност и някои по-чувствителни зрители, слушатели и читатели биха ги сметнали за обидни и дори расистки. В крайна сметка обаче целта почти винаги е много по-безобидна – да се внесе хумор в описваното спортно събитие.

*Играчите се лутаха объркани по игрището **като мутри в библиотека***

(Иво Иванов за неориентирания американски Дрийм Тийм по баскетбол на олимпиадата в Атина, <http://ivo.ucoz.com>)

*През второто полувреме защитниците на Детройт се бяха залепили за Леброн **като фолк певици за футболист** и не му дадоха да диша*

(Иво Иванов за агресивната защита срещу баскетболиста Леброн Джеймс <http://ivo.ucoz.com>)

*4:0 за домакините. Без нашето момче на терена, сега **селекцията в това отборче Фрозиноне ми прилича на българския изборен цирк**, където наред със старите клоуни подскачат и някои бездарни , но агресивни дебютанти*

(Георги Попвасилев за мача между Фиорентина и Фрозиноне)

След малко ще завърши това първо полувреме. Доста безидейни действия и на двата отбора, **приличат на напев на китайски земеделец**, който цял живот бодее стръкчета зелен ориз в мътилката

(Георги Попвасилев за суката по време на мача Болоня – Сасуоло)

Поредната му метаморфоза настъпи след развода и женитбата за Шефи Граф. Андре започна да тренира и да се храни **като монах от Шао Лин** и резултатите не закъсняха

(Иво Иванов, „Кривата на щастието“ – за тенисиста Андре Агаси)

Преди появата на Кърт Сейнт Луис бе изтривалката на лигата, а отборът бе **по-смехотворно предсказуем от севернокорейски ежедневник**

(Иво Иванов, „Кривата на щастието“ – за играча по американски футбол Кърт Уорнър)

Сравнения, основани върху професионални характеристики и звания

Често спортните журналисти правят сравнения с определена професия, занаят, занимание или призвание. Споменават се професии като счетоводител, зъботехник, предприемач и дори благородническа титла като граф. При сравненията му са използвани и множество синоними, жаргонни думи и изрази, олицетворения, алегии и др.

Еди Рея – на моменти ми **прилича на тотално сдъвкан, смлян от ветровете на съдбата дипломиран експерт-счетоводител** в министерство за опазване на околните калинки

(Георги Попвасилев за треньора на Лацио Едуардо „Еди“ Рея).

Показаха ни и Ерман Денис. Той пък е острие в атаката на Аталанта, но него почти не го виждаме, губи се **като петолевка в джоба на барман**

(Георги Попвасилев за нападателя на Аталанта Ерман Денис)

Ето го Пелегрини. Винаги изглежда някак малко смутен. **Прилича на застаряващ граф**, който не се решава да покани на танц красавицата на бала

(Георги Попвасилев за треньора на Манчестър Сити Мануел Пелегрини)

Виждаме Балардини да дава някакви указания. Малко ми **прилича на сдухан заможен зъботехник**, женен за грозница, която спира движението по площад „Батенберг“, докато отива за билети при племенницата си в Софийската опера

(Георги Попвасилев за треньора на Болоня Давиде Балардини)

И предупреждение за треньора Пиоли, който не спира да крещи и подскача край страничната линия. Да, **прилича на чародей**, способен да омае момичета от хотела, стюардеси, собственички на бутици, даже беквокалистки – всичките те може би са фатално покорени от тази небритост, но не и съдията на мача

(Георги Попвасилев за треньора на Лацио Стефано Пиоли)

Ето го Пиоли. С тази тридневна небритост ми **прилича на застаряващ предприемач с вече фалирала фирма**, който току-що се е запознал с пълната папка документи от бракоразводното си дело, а от резултата му прилява със сигурност сякаш е пил предостатъчно

(Георги Попвасилев отново за треньора на Лацио Стефано Пиоли)

Ето го Ди Франческо, виждате неговата реакция. **Прилича ми малко на зубър натегач от прогимназията**, комуто са отклонили първото в живота сексуално предложение

(Георги Попвасилев за треньора на Сасуоло Еузебио Ди Франческо)

Ето го Де Лука. **Прилича ми на едно хакерче от махлата**, което в къщи яйца на очи не може да си опържи за обяд, но за това пък умее чрез мобифона си да се хакне в телефона на баба Гицка, да ѝ спре турския сериал и да ѝ пусне да гледа видео, заснето в съблекалнята на съученичките му преди час по физическо

(Георги Попвасилев за футболиста на Аталанта Джузепе Де Лука)

Мадзари. **Прилича на класически женкар от старото поколение с 3 развода и 2 инфаркта, изнервен, след като е платил сметката за ботокса на младото си гадже**

(Георги Попвасилев за треньора на Интер Валтер Мадзари)

„Свръххудожествени“ или okazjiонални сравнения

Спортните коментатори в определени случаи развихрят въображението си подобно на белетристи. Така се стига до разгърнати многосъставни сравнения, които бягат от клишето и превръщат спортната сцена в сюрреалистична действителност.

Ето я атаката – Наинголан, пас към Джеко и сега пространствата в противниковата защита са пусти, **празни като стайте на отдавна изоставена къща, в която цяла петилетка се гонят само плъхове и караконджули**.

(Георги Попвасилев по време на мача от ШЛ Рома – Байер Леверкузен)

Сигурно си мислиш, Лоло, че ще избира Юсеин Болт, откъснал се с внезапна лекота от преследващите го в пакет спринтьори **като нетърпелива светкавица от флегматичен облак?**

(Иво Иванов „Кривата на щастието“ – за американската лекоатлетка Лоло Джоунс)

Ето го разочарованият президент на Сампдория. **Прилича на скромен сладур, сериозно обвързан с тази до него, женче от типа „драка под прикритие“, която сигурно му точи кредитната карта и през час му пили нервите.**

(Георги Попвасилев за президента на Сампдория и съпругата му)

Членовете на защитата на гостуващия състав подскачаха край играчите на Лацио **като малка агитка запотени начални ученици, които се мъчат да следват стъпките на класната си ръководителка по време на неделен излет из планината.**

(Георги Попвасилев за играта в защита на Каляри по време на мача им с Лацио)

Мадзари **прилича на нервозно кюфте, опечено криво-ляво на електрическа ръждива скара и сервирано в найлонова тарелка.**

(Георги Попвасилев за треньора на Интер Валтер Мадзари)

По великолепен начин Лулич избяга там от защитниците **като невярна съпруга, която изоставя мухльото вкъщи.**

(Георги Попвасилев за гола на Сенад Лулич от Лацио срещу Каляри)

-

Сравнението е един от любимите похвати на спортните журналисти, когато се опитват да бъдат експресивни. Ако се заслушаме в речта на популярния съвременен български коментатор по време на мач или друго спортно събитие, със сигурност ще чуем поне няколко сравнения. Обикновено смятаме, че коментаторът не бива да се увлича в сравнения и да не следи случващото се, но същевременно именно онези коментатори, които „разчупват“ речта си, са особено популярни и се радват на народната любов.

-

Библиография:

1. Андреана Ефимова, „Медиен език и стил: теория и съвременни практики“, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София, 2014 г.

Източници на ексцерпирания материал:

Иво Иванов, „Кривата на щастието“, Издателство „Вакон“, София, 2014.

<http://ivo.ucoz.com> – сайт със статии на Иво Иванов

<http://btvnovinite.bg/video/sport/mnogo-smjah-s-komentatorskite-biseri-na-georgi-popvasilev-video.html>

<https://btvnovinite.bg/article/sport/biserite-na-georgi-popvasilev-epizod-poreden-video.html>

<http://btvnovinite.bg/article/sport/biserite-na-georgi-popvasilev-shte-vi-razsmejat-do-salzi-video.html>

<http://funsports.poveche.info:880/2015/12/05> – култови бисери на българските спорни журналисти

в. „Меридиан мач“

в. „Стандарт“